

**LATVIJAS SENĀTA
NOLĒMUMU ATZIŅAS:
VĒSTURISKAIS
MANTOJUMS**

Latvijas Senāta nolēmumu atziņas: vēsturiskais mantojums

Izdevējs Latvijas Republikas Augstākā tiesa
Sagatavoja Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa
Redaktore Anita Zikmane

Iespiests SIA „Dardedzes hologrāfija”
Metiens 150 eksemplāri
Rīga, 2019

ISBN 978-9934-8261-5-3

ZVĒRINĀTA ADVOKĀTA VOLDEMĀRA
ZĀMUELA UN TIESU PALĀTAS
KRIMINĀLDEPARTAMENTA
PRIEKŠSĒDĒTAJA HUGO LAZDIŅA
DISCIPLINĀRLIETAS

Senāta Apvienotā sapulce 8/1939¹

S p r i e d u m s .

LATVIJAS SUVERĒNĀS TAUTAS VĀRDĀ

1939.gada 12.oktobrī Senāts Apvienotās sapulces rīcības sēdē, kurā piedalījās:

priekšsēdētājs senators A.Gubens,
senatori J.Kalacs,
O.Ozoliņš,
F.Konradi,
J.Grots,
R.Alksnis,
M.Čakste,
J.Skudre,
P.Leitāns,
P.Stērste,
J.Ankravs,
T.Bergtāls,
A.Rumpēters,
virsprokurors F.Zilbers,
virssēkretāra v.i. J.Klucis,

caurlūkojis zv. advokāta Voldemāra Z ā m u e l a sūdzību par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1939.g. 9.februāra spriedumu viņa disciplinārlietā, izklausījis virsprokurora atzinumu, a t r o d :

Kā redzams no lietvedības materiāliem, zvērināts advokāts Voldemārs Zāmuels ticis sodīts no Zvērinātu advokātu padomes ar rājienu.

Sakarā ar Tiesu palātas prokurora protestu, kurā tas bija lūdzis uzlikt Zāmuēlam sodu, kas atbilstu nodarījuma smagumam un, proti, Tiesu iekārtas [lik.] 280.⁵³p. 4.pktā paredzēto aizliegumu izpildīt advokāta pienākumus, Tiesu palātas departamentu kopsapulce sodījusi zv. adv. Zāmuēlu ar aizliegumu izpildīt advokāta pienākumus uz sešiem mēnešiem.

¹ LVVA 1535.fonds, 10.apraksts, 171.lieta, 21.lp. Nav publicēts.

Iesniegtā Senātam sūdzībā V.Zāmuels lūdz uzraudzības kārtībā Tiesu palātas lēmumu atcelt, aizrādot, starp citu, ka palātas prokuroram nav bijis tiesības pārsūdzēt aprādītā kārtā Zvērinātu advokātu padomes lēmumu.

Senāta Apvienotā sapulce nevar ieņemt stāvokli attiecībā uz sūdzētāja norādītām Zvērinātu advokātu padomes un Tiesu palātas it kā pielaistām nepareizībām atsevišķos materiāli tiesiskos vai procesuālos jautājumos un arī nevarētu uzraudzības kārtībā atcelt Zvērinātu advokātu padomes un Tiesu palātas lēmumus pat tad, ja Tiesu palāta konkrētā gadījumā būtu pielaidusi nepareizu rīcību. Pārbaudīt tiesu zemākās instances lēmumu pareizību pēc būtības ir tiesas augstākās instances uzdevums tikai lietās, kas nonāk viņai normālā pārsūdzības kārtībā. Bet, kā tieši nosaka minētais Tiesu iekārtas [lik.] 280.⁶⁴p., Tiesu palātas lēmumi par Zvērinātu advokātu padomes lēmumiem disciplinārlietās kā galīgi nav tālāk pārsūdzami un nav tādēļ pārsūdzami arī uzraudzības kārtībā. Pielaiš pretējo nozīmētu padarīt 280.⁶⁴p. paredzēto aizliegumu par tukšu burtu un dotu sūdzētājam iespēju tieši apiet likumu.

Konkrētā lietā Apvienotā sapulce atzīst, ka Tiesu palātas rīcībā, kas izpaudusies sūdzētāja sodīšanā disciplinārkārtībā, vispār nav atklājušās tādas nepareizības, kas izsauktu vajadzību spert uzraudzības soļus, un ka tādēļ lietā nav piemērojams arī Tiesu iekārtas [lik.] 174.p. 1.pkts.

Sūdzētāja iebildums – it kā Tiesu palātas prokuroram nebija tiesības pārsūdzēt Zvērinātu advokātu padomes lēmumu – nepelna ievēriību, jo saskaņā ar Tiesu iekārtas 280.⁶²p. otro rindkopu tāda tiesība prokuroram tieši piešķirta.

Beidzot, pretēji sūdzētāja domām, Senāta Apvienotā sapulce nevar uzraudzības kārtībā izšķirt „principiālus juridiskus jautājumus”, jo kārtību, kurā tie būtu atrisināmi, paredz Tiesu iekārtas [lik.] 185.p., 60.p. 4.pkts.

Apsverot izteikto, Senāta Apvienotā sapulce nolēma: zvērināta advokāta Voldemāra Zāmuela sūdzību par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu atstāt bez sekām.

Priekšsēdētājs A.Gubens
[un visu senatoru paraksti]

Senāta Apv. sap. L. Nr. 8/39.g.² (uzraudzības kārtībā)

Referents sen. K.Ducmanis

Senāta Apvienotās sapulces caurlūkošanā viņas 1939.g. 12.oktobra rīcības sēdē bija zvērināta advokāta Voldemāra Zāmuēla sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1939.g. 9.februāra spriedumu viņa disciplinārlietā, kas taisīts, ienākot Tiesu palātas prokurora protestam par Zvērinātu advokātu padomes 1938.g. 23.novembra lēmumu šai disciplinārlietā, ko ierosinājis Tiesu palātas priekšsēdētājs Hugo Lazdiņš ar savu 1938.g. 24.oktobra rakstu Nr. 1212 Zvērinātu advokātu padomei sakarā ar 1938.g. 18.oktobrī Tiesu palātas krimināldepartamenta tiesas sēdē, šī departamenta priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa vadībā, iztiesāto Ernesta Plāķa un citu apsūdzēto lietu apsūdzībā pēc Sodu lik. 71.p., kurā vienu no līdzapsūdzētiem Jāni Leimaņi aizstāvējis zvērināts advokāts Voldemārs Zāmuēls. Minētā disciplinārlietā Senāta Apvienotā sapulce tai pašā sēdē 1939.g. 12.oktobrī taisīja attiecīgu lēmumu, referējot senatoram Bergtālam, un nolēma pārsūdzību atstāt bez sekām.

Pie Senāta Apvienotās sapulces 1939.g. akts Nr. 8 minētā disciplinārlietā bija pievienotas šādas tiesu aktis: 1) Tiesu palātas krimināldepartamenta lieta Nr. 876/1938.g. Ernesta Plāķa u.c. apsūdzībā pēc Sodu lik. 71.p., pēc apelācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas 1938.g. 30.maija/2.jūnija spriedumu; 2) Zvērinātu Advokātu padomes akts Nr. 78/1938.g. Tiesu palātas priekšsēdētāja ziņojuma lietā par zvērināta advokāta Voldemāra Zāmuēla rīcību, un 3) Tiesu palātas priekšsēdētāja kancelejas lieta Nr. 16/1939.g. par Tiesu palātas prokurora protestu par Zvērinātu advokātu padomes 1938.g. 23.novembra lēmumu zvēr. adv. Voldemāra Zāmuēla disciplinārlietā.

Apspriežot savā 1939.g. 12.oktobra sēdē sākumā minēto disciplinārlietu attiecībā uz zvērinātu advokātu Voldemāru Zāmuēlu un taisot tajā savu lēmumu, Senāta Apvienotā sapulce, izpildot savus uzraudzības pienākumus, ir atradusi, ka saskaņā ar Tiesu iekārtas 172.–174.pantiem ir pamats ierosināt un ņemt savā apspriešanā uzraudzības kārtībā jaunu lietu uz augstāk citēto tiesas aktu bāzes, par Tiesu palātas priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa rīcību Jāņa Leimaņa u.c. apsūdzības lietā pēc Sodu lik. 71.p. Tiesu palātas krimināldepartamenta 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdē (uz kuru attiecas tā pati augšminētā šī dep-ta lieta Nr. 876/1938.g.), kā arī secībā un sakarā ar šo tiesas sēdi sekojošā 1938.g. 24.oktobra paziņojumā Nr. 1212 Zvērinātu advokātu padomei par tiesājamā Jāņa Leimaņa aizstāvja zvērināta advokāta Voldemāra Zāmuēla rīcību.

² LVVA 1535.fonds, 10.apraksts, 171.lieta, 22.–26.lp.

Par šo uzraudzības kārtībā pēc tiesu aktīm ierosināto lietu konstatējams sekojošais.

Kā redzams no augšminētās Tiesu palātas krimināldepartamenta lietas Nr. 876/1938.g. 276.–278.lp., šī dep-ta priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa vadībā notikušās 1938.g. 18.oktobra atklātās tiesas sēdes protokolā par līdzapsūdzētā Jāņa Leimaņa aizstāvja zvērināta advokāta Zāmuela rīcību šai tiesas sēdē nav nekāda cita ierakstījuma kā vienīgi sekojošais (nodalījumā par partu disputu): „Apsūdzētā Leimaņa aizstāvis zv. adv. Zāmuels uzturēja apelācijas sūdzību.” Nav protokolā arī nekādu ierakstījumu par kādām priekšsēdētāja piezīmēm vai jautājumiem aizstāvim zv. adv. Zāmuelam, nedz arī par pēdējā event. replikām vai citiem kādiem izsacījumiem kādos citos procesa posmos. – Papildu protokolu aktī nav. – Akts 355 lp. ir kāda līdztiesājamā Hazenfusa lūgums Tiesu palātas krim. dep. priekšsēdētājam deļ zv. adv. Zāmuela – kā tiesājamā Leimaņa aizstāvja – runas noraksta izdošanas, uz ko (sk. akts 407.lp.) ar T.P. kr. dep. pr-ja Hugo Lazdiņa 1938.g. 21.decembra rakstu Nr. 14047 lūdzējam paziņots, „ka Kriminālprocesa lik. neparedz aizstāvja runas saturu ievēšanu protokolā, un dotā gadījumā tas nav darīts; ar tiesas sēdes protokolu viņš (lūdzējs) var iepazīties tiesas kancelejā”. – Akts 386.lp. ir tiesājamā J.Leimaņa aizstāvja zv. adv. V.Zāmuela 1938.g. 12.novembra lūgums (formulēts trijos punktos ar aizrādījumu: „protokolā nav atzīmēts” u.t.t.) ierakstīt 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdes protokolā trīs punktus: 1) kādu priekšsēdētāja jautājumu aizstāvim V.Zāmuelam: „vai jūs atrodat, ka politiskā pārvalde ir ļauna iestāde?”; 2) ka priekšsēdētājs viņam vairākkārt taisījis piezīmi, lai nerunā par „Pērkoņkrustu” vispārīgi, un 3) ka, kad aizstāvis zv. adv. V.Zāmuels runājis par jauno valsts iekārtu, ka „nav zināms, kā tā izveidosies un kādā veidā to sankcionēs suverēnā tauta, kuras vārdā spriežat tiesu arī jūs, tiesneša kungī”, – priekšsēdētājs viņu pārtraucis, lai par to nerunā. Akts 391.lp. ir Tiesu palātas krimināldepartamenta priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa vadībā 1938.g. 19.decembrī noturētās šī dep-ta rīcības sēdes lēmums sakarā ar vairākiem lūgumiem deļ 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdes protokola papildinājumiem, lietā par J.Leimaņa u.c. apsūdzību pēc Sodu lik. 71.p., tai starpā arī augšminētais J.Leimaņa aizstāvja zv. adv. V.Zāmuela lūgums, kurš ar šo lēmumu noraidīts, motivējot noraidīšanu ar to, ka „saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 832.p. 6.pktu tiesas sēdes protokolā ierakstāms tikai par tiesas darbiem”. Tiesu palātas krim. dep. augšminētās 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdes protokolā nav arī nekāda ierakstījuma par lēmumu Laimaņa aizstāvja zvērināta advokāta V.Zāmuela runas saturu vai repliku apmaiņu starp viņu un sēdes vadītāju paziņot Zvērinātu advokātu padomei (disciplinārvajāšanas nolūkā). Arī nekur citur minētās lietas aktī nav atrodams kāds tāds lēmums vai citāds kāds norādījums uz to. – Uz kādu Tiesu palātas lēmumu atsaucies tūliņ še zemāk citētā savā 1938.g. 24.oktobra rakstā Nr. 1212 Zvērinātu advokātu padomei Tiesu palātas

priekšsēdētājs Hugo Lazdiņš, tas no augšminētās T. P. akts nav redzams, nedz arī no citām šai sakarībā šē iesākumā minētām tiesu aktim. – Minēta 1938.g. 18.oktobra T. P. krim. dep. tiesas sēdē un lietā apsūdzību uzturējis Tiesu palātas viceprokurors A.Stiprais.

Šai sakarībā Senātā caurskatītā Zvērinātu advokātu padomes aktī Nr. 78/1938.g. „Tiesu palātas priekšsēdētāja ziņojuma lietā par zvērināta advokāta Voldemāra Zāmuēla rīcību” atrodams Tiesu palātas priekšsēdētāja un T. P. krim. dep. 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdes vadītāja Hugo Lazdiņa 1938.g. 24.oktobra raksts Nr. 1212 Zvērinātu advokātu padomei ar paziņojumu, kurš tekstuāli skan šādi (izlabojot aiz acīmredzamas pārrakstišanās tur ierakstīto „17.oktobra” datumu uz „18.oktobri” (1938.g.), jo runā esošā tiesas sēdē pēc Tiesu palātas krim. dep.-ta, akts Nr. 876/1938.g., notikusi 1938.g. 18.oktobrī):

„Sakarā ar Tiesu palātas lēmumu pagodinos nosūtīt īsu saturu no zvērināta advokāta V.Zāmuēla runas Tiesu palātas krimināldepartamenta š.g. 18.oktobra sēdē.

1938.g. 18.oktobrī Tiesu palātas krimināldepartamenta sēdē tika iztiesāta A.Švēdes u.c. lieta, apsūdzība pēc Sodu lik. 71.p., kurā Leimani aizstāvēja pielaistais aizstāvis zvērināts advokāts V.Zāmuēls. Savas runas sākumā zvērināts advokāts V.Zāmuēls sīki analizēja un atspēkoja izvirzītos apgabaltiesas spriedumā pierādījumus pret apsūdzēto Leimani. Turpinot savu runu, minētais aizstāvis pārgāja uz Politiskās pārvaldes darbinieku raksturojumu sakarā ar iztiesājamo lietu, uz Pērkoņkrusta organizācijas raksturojumu un iesāka runāt par tagadējo valsts iekārtu. Runājot par Politiskās pārvaldes darbiniekiem, aizstāvis tika asi kritizējis tās darbību, man nācās to vairākkārt pārtraukt. Radās iespaids, ka uz apsūdzēto sola vajadzētu sēdēt Politiskās pārvaldes darbiniekiem, bet nevis apsūdzētiem. Turpretī, raksturojot pērkoņkrustiešus, zvērināts advokāts V.Zāmuēls atļāvās pat izteikties, ka zem pērkoņkrustiešu programmas varot parakstīties katrs godīgs cilvēks. Tiku aizstāvi pārtraucis, aizrādot, lai tas nerunā visu vārdā, jo par piem. personīgi es nekādā ziņā neparakstītos zem tādas organizācijas programmas, kura sev par mērķi spraudusi smagu noziegumu izdarišanu. Uz šādu aizrādījumu zvērināts advokāts V.Zāmuēls atbildēja, ka viņš zem šādas programmas gan parakstītos, jo pērkoņkrustieši esot veikuši arī pozitīvo, sagatavojot ceļu nacionālai valdībai. Pārejot uz inkriminēto apsūdzētajiem Sodu lik. 71.p. analīzi (acīmredzot domāts: „uz tiesājamiem inkriminētā nodarījuma un Sodu lik. 71.panta analīzi” – Ref.), zvērināts advokāts V.Zāmuēls atsaucās uz prof. Minca krimināltiesību kursa 2.grāmatas 15.lp., kurā it kā esot teikts, ka valsts apvērsums, cik sekmīgi tas arī nebūtu izdevies, paliekot par noziedzīgu nodarījumu, kamēr tas nav amnestēts. Apsūdzētie Leimanis un Ratnieks savās apelācijas sūdzībās esot pārliecinoši norādījuši, ka dotā

gadījumā nevarot būt runa par Sodū lik. 71.p. piemērošanu. Tālāk aizstāvis norādīja, ka nacionālā valdība neesot pilntiesīga līdz tam laikam, kamēr tā nebūšot saņēmusi no tautas apstiprinājumu – sankciju, jo Saeimas darbība esot tikai apturēta. Pēc šiem vārdiem pārtraucu zv. adv. V.Zāmuelu, bet, kad tas vēl turpināja izteikties: „Paceļas jautājums, kādu tad valsts iekārtu mēģināja gāzt apsūdzētie”, es kategoriski paziņoju, ka neatļauju tālāk runāt par nacionālo valdību. Aprādītos augšā izteicienus Tiesu palātas sastāvs atrada nosodošu zvērīnāta advokāta V.Zāmuela rīcību, kamdēļ nolēma: „Zvērīnāta advokāta V.Zāmuela runas saturu paziņot Zvērīnātu advokātu padomei.” – Parakstījis: Priekšsēdētājs H.Lazdiņš.

Uz šī paziņojuma pamata, pieprasot un uzklusot arī zv. adv. V.Zāmuela 1938.g. 8.novembra rakstiskos paskaidrojumus (ar pievienotu viņa runas tekstu paša V.Zāmuela atstāstījumā), Zvērīnātu advokātu padome ņēma izspriešanā attiecīgu disciplinārlietu pret zv. adv. V.Zāmuelu un, 1938.g. 23.novembrī caurskatījusi lietu, nolēma: „izteikt zvērīnātam advokātam V.Zāmuelam rājienu”. (Zv. adv. padomes akts Nr. 78/1938.g.)

Atrazdams šo disciplinārsodu par zemu, Tiesu palātas prokurors K.Skadulis 1939.g. 4.janvārī cēla protestu Tiesu palātā pret minēto Zv. adv. padomes lēmumu, lūgdams Tiesu palātu uzlikt zv. adv. V.Zāmuelam kā disciplinārsodu aizliegumu izpildīt advokāta pienākumus uz vienu gadu, motivējot, starp citu, ar to, ka „Zvērīnātu advokātu padome Zāmuela runu ir akceptējusi vienīgi viņa paša rekonstruētā redakcijā un pilnīgi atmetusi šīs runas uztveri un novērtējumu, kādu tai bija devis tiesas priekšsēdētājs”. – Uzklusījusi šo protestu un zv. adv. V.Zāmuela 1939.g. 16.janvāra rakstiskos paskaidrojumus, Tiesu palāta departamentu kopsapulces sēdē (Civ. dep. pr-ja T.Zvejnieka vadībā) 1939.g. 9.februārī nosprieda: „Pārgrozot Zvērīnātu advokātu padomes 1938.gada 28.novembra (pēc Zv. adv. padomes akts – 23.novembra. – Ref.) lēmumu, zvērīnātu advokātu Voldemāru Zāmuelu uz Tiesu iekārtas 280.⁵³p. (pamata) sodīt ar aizliegumu izpildīt advokāta pienākumus uz sešiem mēnešiem.” (Tiesu palātas priekšsēdētāja kancelejas lieta Nr. 16/1939). – Par zv. adv. V.Zāmuela pārsūdzību uz Senāta Apvienoto sapulci konstatēts šē sākumā.

Pamatojoties uz šiem konstatējumiem pēc attiecīgām tiesu aktīm, atzīstams sekojošais.

Kriminālprocesa lik. 835.–840.p. garantē kvalificēta pierādījuma resp. konstatējuma spēku attiecoties uz „visiem darbiem, kas izdarīti (tiesas) sēdē” (Kriminālprocesa lik. 823.p. 6.pkts), kas tur ierakstāmi „tādā pašā kārtībā, kā tie notikuši” (*ibidem*); vai, kā formulē Kriminālproc. lik. 838.p. „tiesā notikušiem darbiem”.

Pirms pāriet uz galveno tematu, kuram šie likuma panti citēti, tepat šo citātu tiesā sakarībā aizrādāms, ka šo likuma tekstu priekšā nepareizi

motivēts augšminētā zv. adv. V.Zāmuela lūguma norādījums (lūg. dēļ prot. papild.), Tiesu palātas krimināldepartamenta pr-ja H.Lazdiņa vadībā noturētais šī departamenta rīcības sēdes 1938.g. 19.dec. lēmumā ar to, ka „saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 832.p. 6.pktu tiesas sēdes protokolā ierakstāms tikai par tiesas darbiem”. Likumā paredzētie „tiesā notikuši darbi” un „darbi, kas izdarīti tiesas sēdē” ir daudz plašāks jēdziens nekā „tiesas darbi” un aptver arī tās darbības, par kuru ieprotokolēšanu bija lūgts. Sakarā ar to, ka noraidījumam tādā nav bijis pamata ne attiecīgo darbību nenozīmīgums, ne arī to faktiskā neesamība vai nesaskaņa ar faktisko norisi, aizrādāms uz šī noraidījuma nevēlamām sekām. Proti, tai ziņā, ka vēlāk iztiesātā disciplinārlietā pret zv. adv. V.Zāmuelu pietrūka, starp citiem, dažu drošu apliecinājumu par to, kas īsti noticis, jo daži momenti no lūgto pierādījumu norises ir attēloti augstāk citētā Tiesu palātas pr-ja H.Lazdiņa paziņojumā Zv. adv. padomei par zv. adv. Zāmuela rīcību, bet citādi, nekā to ir attēlojis savos paskaidrojumos un arī papildinājumu lūgumā zv. adv. V.Zāmuels. Tāpēc, disciplinārlietu izspriežot, šajos momentos pietrūka drošas bāzes, un radās traucējums tiesas spriešanai, kuru turklāt ierosināja ne zv. adv. Zāmuels, bet pats priekšsēdētājs H.Lazdiņš, kurš vadīja to rīcības sēdi, kurā tika noraidīti minētie papildinājumi pie tiesas sēdes protokola. Šinī lietu sakarībā izpaudusies Tiesu palātas priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa rīcība tāpēc nav atzīstama par pareizu, it īpaši, kad pie tam vēl ievēro, ka tādi blakus lēmumi nav pārsūdzami kasācijas kārtībā (Senāta KKD 32/668/VII).

Pārejot uz galveno tematu, kam citēti augšminētie Kriminālprocesa likuma panti, atzīstams, ka saskaņā ar sākumā sagrupētiem konstatējumiem pēc tiesu aktīm 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdes protokolā, nedz vispār Tiesu palātas krim. dep. aktī Nr. 876/1938.g. nav atrodams pamats disciplinārlietas ierosināšanai pret zv. adv. V.Zāmuelu, tāpēc ka tur nav nekādu tam atbilstošu ierakstījumu. Ir tikai viens vienīgs ierakstījums: „Apsūdzētā Leimaņa aizstāvis zv. adv. Zāmuels uzturēja apelācijas sūdzību”, kas acīmredzami nedod it nekā kaut kādai disciplinārvajāšanas uzsākšanai. Saskaņā ar nodibināto tiesu praksi tiesas priekšsēdētāja vai pat tiesas ziņojums, kas nav pamatots uz tiesas sēdes protokola vai tā papildinājumiem, un vēl jo mazāk un nekādā gadījumā Tiesu palātas prokurora K.Skaduļa (kurš pats 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdē nemaz nav bijis klāt) protestā minētā aizstāvja „runas uztvere un novērtējums, kādu tai (aizstāvja runai) devis tiesas priekšsēdētājs”, nevar atvietot abu šo pēdējo, un tādas iespējas arī pats likums nekur neparedz. Citētie Kriminālprocesa likuma panti šādu atzinumu pastiprina.

Izejas meklēšana, sameklējot momentus, kas pretējās pusēs saskan, ir gadījumu varā, uz kā tiesas spriešanu pamatot nevar, un konkrētā lietā tādu saskaņojumu vai arī pie atbildības sauktā atzinumu ir ļoti maz, bet

lielā pārsvarā ir nesaskanoši apgalvojumi, tai starpā arī pilnīgi citādi abās pusēs. Parasti tas arī citādi nav sagaidāms, kāpēc arī likums un tiesu prakse ir stingri un rigorozī formāli, attiecoties uz citētos Kriminālprocesa lik. pantos regulēto tiesas sēžu protokolu sastādīšanu un papildināšanu. Novērtēšanās no tā, un pie tam tik radikālā veidā, ir sevišķi nepareiza rīcība no tiesas priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa puses, it īpaši, kad ievēro vēl pie tam, ka nav pat tiesas lēmuma par paziņošanu Zvērinātu advokātu padomei par zv. adv. Zāmuēla rīcību. No tiesas akta nav redzams, uz kādu „Tiesu palātas lēmumu” atsaucas savā 1938.g. 24.oktobra rakstā Nr. 1212 Zvērinātu advokātu padomei Tiesu palātas priekšsēdētājs Hugo Lazdiņš, un tāpēc šis raksts atzīstams par radušos, pārkāpjot Kriminālprocesa lik. 665. pantu. Sevišķi grūtas sekas tādai nepareizai rīcībai var rasties tad, kad, kā tas ir gadījumā ar minēto priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa 1938.g. 24.oktobra paziņojumu, zvērinātam advokātam (aizstāvim) inkriminē visai smagus disciplinārpārkāpumus un pat solidarizēšanos ar organizāciju, kuras nolūkos tai pašā paziņojumā tiek minēta smagu noziegumu izdarīšana, pie kam zv. adv. Zāmuēls savos paskaidrojumos to noliedz.

Ja tāda rīcība, kā arī vēl citas darbības, kas minētas šinī Tiesu palātas priekšsēdētāja rakstā Zvērinātu advokātu padomei attiecībā uz aizstāvi zv. adv. V.Zāmuēlu, pēc priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa domām, bija notikušas viņa vadītā Tiesu palātas krimināldepartamenta 1938.g. 18.oktobra tiesas sēdē, tad saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 660.p., kā arī ar Tiesu iekārtas 95. un 98.p. viņa pienākums bija taisīt attiecīgas piezīmes resp. pārtraukt, kā arī likt ierakstīt notikušo sēdes protokolā, kad, kā viņš pēc tam atradis par vajadzīgu, bija ierosināma disciplinārlieta. Bet protokolā nav ierakstīts nekas no tā, ko viņš, priekšsēdētājs Hugo Lazdiņš, ir ziņojis Zvērinātu advokātu padomei. Ne vispārīgā, ne atsevišķā tiesas sēdes protokolā nav ierakstīti ne aizstāvim zv. adv. Zāmuēlam inkriminētie viņa runas teicieni, ne priekšsēdētāja piezīmes, ne V.Zāmuēla atbildes. Arī minētā atturēšanās no darāmā pienākuma atzīstama par Tiesu palātas priekšsēdētāja Hugo Lazdiņa nepareizu rīcību, it sevišķi vēl tāpēc, ka ar to ir reizē iestājies Kriminālprocesa likuma 840.p. paredzētais stāvoklis: „Likumā paredzētie tiesāšanas kārtības noteikumi, par kuru ievērošanu tiesas sēdes protokolā nav norādīts, atzīstami par pārkāptiem.”

Šīs nepareizās rīcības sekas ir bijušas spiestas nest visas instances augšminētā zv. adv. Zāmuēla lietā: Zvērinātu advokātu padome, Tiesu palātas departamentu kopsapulce un Senāta Apvienotā sapulce. Trūka formāli un faktiski nevainojama apsūdzības materiāla, ko nācās atvietot ar konstatējumiem pretējos attēlojumos, kuri varēja arī iztrūkt; piem., ja zv. adv. V.Zāmuēls nebūtu sastādījis savas runas konspekta vai pat nemaz nebūtu iesniedzis, vai faktiski būtu bijis aizkavēts iesniegt savus pretpaskaidrojumus uz priekšsēdētāja H.Lazdiņa paziņojumu. Tādā

gadījumā Zvērinātu advokātu padomei pēc tiesībām nāktos vispār atteikties pieņemt lietu savā disciplinārizspriešanā, kāds lēmums tiesiski nebija izslēgts arī, saņemot zv. adv. V.Zāmuēla paskaidrojumus. Attēlotās sekas no virsminētās nepareizās rīcības nozīmē apgrūtinājumus pareizai tiesas spriešanai disciplinārlietā.

Ņemot vērā augstāk minētos konstatējumus pēc lietā relevantām tiesu aktīm un uz tiem pamatotos apsvērumus un slēdzienus, Senāta Apvienotāsapulcenes lēmuma: Uz Tiesu iekārtas [lik.] 172.–174.p.pamata izskaidrot Tiesu palātas krimināldepartamenta priekšsēdētājam Hugo Lazdiņam viņa rīcības nepareizību.

Saņemts³
Senāta Virsprokuratūrā
21.apr. 1939.
Nr. 1943
Apv. sap. Nr. 8

LATVIJAS SENĀTA APVIENOTAI SAPULCEI

Zvērināta adokāta Voldemāra Zāmuēla
(dz. Rīgā, Blaumaņa ielā 12, dz. 5)
viņa disciplinārlietā

SŪDZĪBA.

Pag. g. 18.oktobrī es aizstāvēju Jāni Leimani, apsūdzētu pēc Sodu lik. 71.p., Tiesu palātas krimināldepartamenta sēdē. Pēc manas runas, ko Palātas priekšsēdētājs Lazdiņš vairākkārt pārtrauca ar piezīmēm un jautājumiem, Palāta pārtrauca sēdi un pēc pārtraukuma paziņoja lēmumu: „Zvērināta advokāta V.Zāmuēla runas saturu paziņot Zvērinātu advokātu padomei.” Nedz šis lēmums, nedz arī mana runa – protams, tikai tais daļās, uz kurām attiecās priekšsēdētāja piezīmes un jautājumi – nav ierakstīta vispārējā sēdes protokolā. Par starpgadījumiem manas runas laikā nav arī sastādīts atsevišķs protokols. Palātas priekšsēdētājs ar rakstu no pag. g. 24.oktobra Nr. 1212 piesūtījis Zvērinātu advokātu padomei „sakarā ar Tiesu palātas lēmumu īsu saturu no (!) zvērināta advokāta V.Zāmuēla runas Tiesu palātas krimināldepartamenta 17.(?) oktobra sēdē”, saskatot „nosodošu” (NB. domāta ir nosodāma vai peļama) rīcību šādos manos izteicienos: 1) Runājot par Politiskās pārvaldes darbiniekiem, es esot asi kritizējis tās darbību, tā ka viņam, priekšsēdētājam, nācies vairākkārt mani pārtraukt; 2) raksturojot pārkoņkrustiešus, es esot atļāvies pat izteikties, ka zem viņu programmas var parakstīties katrs godīgs

³ LVVA 1535.fonds, 10.apraksts, 171.lieta, 1.–12.lp.

cilvēks; 3) pārejot uz apsūdzētam inkriminētā Sodu lik. 71.p. analīzi, es esot atsaucies uz prof. Minca krimināltiesību kursa 2.grāmatas 15.lp., kurā it kā esot teikts, ka valsts apvērsums, cik sekmīgi tas arī nebūtu izvests, paliekot par noziedzīgu nodarījumu, kamēr tas nav amnestēts; apsūdzētie Leimanis un Ratnieks savās apelācijas sūdzībās esot pārliecinoši norādījuši, ka dotā gadījumā nevarot būt runa par Sodu lik. 71.p. piemērošanu un 4) Nacionālā valdība neesot pilntiesīga, kamēr tā neesot saņēmusi no tautas apstiprinājumu – sankciju. Pret šo paziņojumu iesniedzu Padomei paskaidrojumu, pieliekot klāt savas runas tekstu, rekonstruētu pēc savas pirms sēdes uzņemtas dispozīcijas. Caurskatījusi lietu, Padome ar pag. g. 23.novembra lēmumu st.c. atzina, ka 1) mana runa nav ne visumā, ne pa daļai ieprotolēta, kā to paredz Krim. proc. lik. 832., 833., 838. un 839.p., un to nevar arī atvietot Palātas priekšsēdētāja raksts Nr. 1212 un tamdēļ jāreķinās tikai ar tiem apstākļiem, kurus saskanīgi attēlojuši priekšsēdētājs un es, resp. kurus atzinis es; 2) manas runas tekstā nav saskatāma Politiskās pārvaldes darbinieku aizskaršana vai apvainošana; 3) tāpat nevar atrast disciplinārpārskatuma pazīmes manas runas daļā, kura attiecas uz pārkonkrustiešu programmas konkrētām prasībām, kuras pēc manām sēdē izteiktām domām varētu parakstīt katrs nacionāli un godīgi domājošs un jūtošs latvietis; 4) nav īsti saprotams, kādā sakarībā un ar kādu nolūku es esmu atsaucies uz prof. Minca krimināltiesību kursu, 5) ja es esmu gribējis teikt, ka 1934.g. 15.maijā noticis Satversmē neparedzēts valsts iekārtas grozījums resp. apvērsums, tad atsaukšanās uz krimināltiesību kursa attiecīgo vietu ir gluži lieka, ja turpretim es esmu gribējis 15.maija aktu apzīmēt kā pretlikumīgu vai noziedzīgu aktu, kas nav amnestēts un tāpēc arī sodāms, tad tāda aizstāvja uzstāšanās kvalificējama kā neciešama un disciplināri sodāma, 6) mana atsauce uz minēto krimināltiesību kursu pamatojas uz pārpratumu, un šai runas daļā saskatāma paviršība un nolaidība, kas disciplināri sodāma, 7) manā atgādinājumā tiesas sastāvam, ka viņš spriež tiesu suverēnās tautas vārdā, saskatāma neuzmanīga un pat netaktiska rīcība, jo sakramentālo formulu, kas ievada tiesas spriedumu, nevajadzētu bez spiedošas vajadzības lietot, 8) mans izteiciens, ka „jaunai iekārtai varbūt liek pamatus, bet mēs nezinām, kā tā izveidosies un kādā veidā to sankcionēs suverēnā tauta”, var radīt pārpratumus, it kā aizstāvis apšaubā pat tiesas tiesību spriest tiesu, 9) aizstāvis, kā no viņa paskaidrojuma redzams, nav gribējis apšaubīt tiesas legalitāti, bet skāris valdību, 10) pieminot savā runā tiesnešus, kuri suverēnās tautas vārdā spriež tiesu un saistot to ar jauno iekārtu, es esmu rīkojies peļami un netaktiski, sevišķi, ja ņem vērā, ka runa turēta atklātā tiesas sēdē, 11) no apelācijas norakstiem redzams, ka jau tur ļoti asā formā skarti tie paši jautājumi, par kuriem runājis esmu es,

un tamdēļ būtu derīgāk bijis pa lietas iztiesāšanas laiku slēgt durvis, ko varējis ierosināt arī es un 12) ka mans nodoms nav bijis izrādīt necienību likumam un likumīgai varai, bet es varējis atturēties no man inkriminēto izteicienu lietošanas. Atzīstot manu vainu mīkstinošus apstākļus, Padome sava lēmuma rezolutīvā daļā izteikusi man rājienu.

Pret Padomes lēmumu Palātas prokurors iesniedzis protestu, atzīstot uzlikto sodu „par nesamērīgi zemu un neatbilstošu konstatētai Zāmuēla rīcībai”. Prokurors motivējis savu protestu galvenā kārtā ar to, ka es savā aizstāvības runā atklātā tiesas sēdē „bez jebkādas vajadzības un bez sakara ar pārējo runas daļu” esot citējis izvilkumu no prof. Minca krimināltiesību kursa, attiecinot to uz 1934.g. 15.maija notikumu un ar to „neapšaubāmi skarot valdības cieņu un pārkāpjot Tiesu iekārtas lik. 280.³¹p. paredzēto zvēresta solījumu”. Bez tam noraida vainu mīkstinošus apstākļus un norāda, ka Padome akceptējusi manu runu vienīgi manis paša rekonstruētā redakcijā un pilnīgi atmetusi šīs runas uztveri un novērtējumu, kādu tai bija devis tiesas priekšsēdētājs (pasvītrojums mans).

Pret šo protestu iesniedzu paskaidrojumu, kurā st.c. aizrādīju uz to, ka 1) pamata jautājums, ap kuru visa lieta grozās, ir, vai 1934.g. ir izvests apvērsums un vai šis apvērsums ir noziegums mūsu Soda lik. izpratnē. Atbildot uz šo jautājumu apstiprinoši, 2) uzskatīju par vajadzīgu un svarīgu Valdības rīcības juridisku vērtējumu sava aizstāvamā interesēs, kā redzams no manas runas teksta un paskaidrojuma Padomei (3.lp.), 3) labāk atsacīties no atklātības principa tiesā nekā ierobežot partu vārda brīvību tamdēļ vien, ka lietas izmeklēšana un partu disputi notiek atklātā tiesas sēdē, 4) Senāta Apvienotā sapulce savā pag. g. 10.maija spriedumā Nr. 14 atzinusi, ka gadījumā, kad spriedums disciplinārlietā ir galīgs un nepārsūdzams privātpersonai, tad partu procesuālais vienlīdzības princips prasa, lai sprieduma nepārsūdzamība būtu saistoša arī prokuratūrai. Man nebija tiesības pārsūdzēt Padomes lēmumu, bet prokurors pret to ir iesniedzis protestu, 5) ne es esmu pielaidis paviršību vai nolaidību, citējot Mincu, bet gan Padome, salīdzinot attiecīgo manas runas daļu ar Minca paskaidrojumu par apvērsuma būtību no krimināltiesību un mūsu Soda likuma viedokļa, 6) atsauce uz svinīgo tiesas spriedumu ievadformulu bija vajadzīga sakarā ar Valdības rīcības vērtējumu no manas puses, un šē saskatīt jebkādu „netaktību” nav ne mazākā pamata, 7) Padome kritizē manu runu visos sīkumos, pie tam galvenā kārtā no oportunitātes viedokļa, kaut gan aizstāvja tiesība ir veidot savu runu un izvēlēties šādus vai tādus aizstāvības paņēmienus pēc savas labākās pārliecības, 8) Padome nav ņēmusi vērā manu norādījumu, ka agrākās pārkonkrustiešu lietās es esmu izteicis pēc būtības tos pašus apsvērumus, kurus man tagad inkriminē kā disciplinārpārkāpumu un kuros toreiz ne tiesa, ne prokuratūra, ne arī, protams, publika nekā peļāma vai sensacionāla neatrada, 9) Padome ar

savu lēmumu manā lietā nonākusi pretrunā ar bij. Krievijas zvērinātu advokātu tradicionāliem principiem, kaut gan to noliedz, 10) noraidu visus manu vainu mikstinošus apstākļus, jo manā rīcībā nekāds pārkāpums nav saskatāms; prasu ne žēlastību, bet taisnību. Valdības prestižs neprasa patiesības slēpšanu par viņas rīcību. Nododot norēķinu par savu darbību suverēnai tautai, viņa varēs pieprasīt ir 1934.g. maija aktam, ir kara stāvokļa ieviešanai sankciju, par kuru runā pat tāds apvērsuma ideologs kā prof. Dišlers, 11) kamēr nav pārveidota mūsu valsts un līdz ar to tiesas iekārta, nevar būt runa par mūsu tiesiskās apziņas reformu un tiesas padošanu valdības orgānu rīcībai un rīkojumiem un 12) pirms lietas izlemšanas Padomē saņēmu privātu ziņu, ka autoritatīvā vietā mana lieta jau izlemta, proti, par citātu no Minca grāmatas man aizliegšot praksi uz vienu gadu. Šo ziņu tagad apstiprina prokurora protesta motīvi un gala slēdziens. Zvērināta advokāta Hillersona lietā, kura attiecībā uz principiālo jautājumu par aizstāvja tiesībām kriminālprocesā bija ja ne identiska, tad analoga ar manu lietu, ar apsūdzēto solidarizējās visa Krievijas advokatūra. Es stāvu viens, bet patiesība uzvarēs arī neatkarīgi no iznākuma šai disciplinārlietā.

Palāta ar lēmumu no š.g. 9.februāra grozījusi Padomes pag. g. 28.novembra lēmumu un sodījusi mani ar aizliegumu izpildīt advokāta pienākumus uz sešiem mēnešiem, atzīstot, ka 1) prokuroram bija tiesība pārsūdzēt Padomes lēmumu saskaņā ar Tiesu iekārtas lik. 280.⁶²p. 2.d. un 280.⁶¹p. burtisko izpratni un bij. Krievijas Senāta paskaidrojumu, 2) ar līdzīgiem pēc satura man inkriminētiem izteicieniem, kā es atzinies, es esmu uzstājies jau agrāk četrās analogās pārkoņkrustiešu lietās un tamdēļ es, pēc Palātas domām, nevarēju nezināt, ka Leimaņa vainība nav atspēkojama ar runā pievesto izvilkumu no Minca grāmatas, 3) to zīnot un atkārtoti uzstājoties ar runām par Valdības nākšanu pie varas ar noziegumu, kas līdz šim nav amnestēts, es nevarēju nesaprast, ka ar šādu rīcību es skaru Valdības cieņu, jo pastrādāta nozieguma atgādināšana bez vajadzības ir ne vien peļama, bet zināmos apstākļos saskaņā ar Senāta paskaidrojumu Berlina lietā no 1929.g. 30.apriļa arī sodāma, 4) atkārtoti un „bez piezīmēm” (nav man saprotams) uzstājoties ar šādām runām, es nevarēju nenovest „Pērkoņkrusta” dalībniekus pie maldīgas pārliecības, ka viņu rīcībā zināmā mērā apšaubāms pat noziedzīga nodarījuma sastāvs, 5) nedibināts ir mans pārmetums Padomei, ka pēdējā attiecībā uz mani nav nostājusies aizstāvja lomā, 6) es esmu bijis spiests atzīt, ka analogā zv. adv. Hillersona lietā cara laikā bijusi ierosināta kriminālvajāšana un 7) tāvad Padome nevarēja nostāties mana aizstāvja lomā, jo ar Valdības cieņas skaršanu un pārkoņkrustiešu nepamatotu cildināšanu un maldināšanu par objektīva noziedzīga nodarījuma sastāva trūkumu viņu rīcībā es varēju zināmā mērā veicināt viņas tieksmes uz darbību, kas ved pie anarhijas.

Starplaikā Palātas krimināldepartaments ar lēmumu no p. g. 19.decembra noraidījis manu papildinājumu caurskatīšanu pie Palātas tiesas sēdes protokola no p. g. 18.oktobra Leimaņa lietā, kas attiecas uz priekšsēdētāja piezīmēm man manas runas laikā, jo „saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 832.p. 6.pkt. tiesas sēdes protokolā ierakstāms tikai par tiesas darbiem”.

Nozīmīga bija arī Valdībai tuvu stāvošu preses orgānu „Brīvās Zemes” un „Rīta” izturēšanās šai lietā. Nepareizi atreferējusi manu runu ar piemetinājumu, it kā manas runas laikā un sakarā ar to pārtraukta Palātas sēde, „Brīvā Zeme” pag. g. Nr. 238 aizrādīja, ka par šo runu man draudot pat izslēgšana no advokatūras. Iesniedzu īsu atbildi uz nepareizo, man neslavu ceļošo ziņojumu, kuru (atbildi) redakcija, neraugoties uz manu telefonisko atgādinājumu, liedzās ievietot. „Rīts”, kurā lietas apstākļi arī bija apzināti sagrozīti, gan uzņēma manu atbildi, bet piespraužot tai divas anonīmas atsauksmes, vienu no kāda „kompetenta, autoritatīva tiesu darbinieka”, kurā viņš kvalificē manu runu kā tādu, „kas Latvijas valsti skar nievājoši” un otru „no Padomes aprindām”, kurā man nezināmais kolēģis jau taisa savu spriedumu, ka es esot „nostājies pret Latvijas valsti” („Rīts” p. g. Nr. 238). Uz šiem apstākļiem norādīju jau savā paskaidrojumā Padomei 15.lp. Man nav zināms, ka pret min. preses orgāniem būtu uzsākta kriminālvajāšana uz Sodu lik. 238.p. pamata. Pārējā prese – ne vien latviešu, bet arī krievu un vācu – ieņēma pret mani visumā objektīvu stāvokli. Tālāk prese ziņoja, ka sakarā ar manu lietu tieslietu ministrs pieņēmis audiencē ir Palātas, ir Padomes priekšsēdētāju. Beidzot, pa radio ziņots *urbi et orbi*, ka prokurors iesniedzis protestu pret Padomes lēmumu manā lietā. Pieņemu, ka Senātam ir zināma Padomes prakse, kas pastāvēja agrāk arī Krievijā, neminēt apsūdzēto vārdus disciplinārlietās. Ar šo praksi valdības iestāde, kas nodevusi radio ziņojumu, nav rēķinājusies.

Atreferēju lietas apstākļus pēc tās būtības un apmēriem saīsinātā un tomēr relatīvi diezgan plašā veidā, lai atvieglotu orientēšanos faktu un, galvenais, apsvērumu labirintā. Atreferējums, šķiet, dod iespēju saskatīt sarkano pavedienu, kas velkas cauri visiem sūdzētāju un tiesnešu atzinumiem, proti: es esmu grēkojis un tārad sodāms katrā ziņā. Bet ievērojama starpība ir saskatāma motivos: 1) Palātas priekšsēdētājs pārmet man tiesas sēdē izteiktu gatavību parakstīt pārkonkrustiešu noziedzīgo programmu, to pašu uzkrītošā kārtā atkārtoti „Brīvā Zeme” un „Rīts”, resp. pēdējā citētas anonīmās autoritātes. Padome turpretim saskaņā ar manas runas tekstu šo apsūdzību noraida. Noraida arī Politiskās pārvaldes aizskaršanu, 2) tomēr Padome, dibinoties uz iesniegto runas tekstu un manu paskaidrojumu, izvirza jaunus apsūdzības punktus, saskatot netaktību un nekorektību

atsaucē uz „sakramentālo” tiesas spriedumu ievadformulu, un pamāca mani, kā vajadzējis aizstāvēt (atturēties no liekas teoretizēšanas, ielaišanās disputā ar priekšsēdētāju, nelietot izteicienus, kas varēja radīt pārpratumu, ierosināt lietas iztiesāšanu aiz slēgtām durvīm u.t.t.), 3) Padome ir pielaidusi tādas pretrunas savos motīvos, ka kasācijas kārtībā, ja tāda būtu disciplinārlietās pielaista, viņas lēmumu vajadzētu katrā ziņā atcelt. Pievedu tikai trīs spilgtākos gadījumus: a) Padome atrod, ka, ja es esot gribējis 15.maija aktu apzīmēt kā „Satversmē neparedzētu valsts iekārtas grozījumu resp. apvērsumu, tad mana atsauce uz Minca krimināltiesību kursu bijusi gluži lieka, bet, ja es šo notikumu būtu gribējis apzīmēt kā pretlikumīgu vai noziedzīgu aktu, kas nav amnestēts un tāpēc arī sodāms, tad tāda mana uzstāšanās kvalificējama kā neciešama un disciplināri nosodāma” (lēmuma 5.lp.). Tātad tiek konstruēta no loģikas un likuma viedokļa neiedomājama starpība starp apvērsumu un noziegumu, b) Padome man pārmet citāta nepareizību (6.lp.), kaut gan šai ziņā ir manas runas attiecīgā daļa, prof. Minca tēze ir absolūti skaidra un pilnīgi, pēc burta un gara, sakrīt. Savādā kārtā prof. Mincis, kas arī ir Padomes loceklis, parakstījis Padomes lēmumu un tātad, jādūmā, pievienojies arī viņas motīviem runā stāvošā jautājumā un c) Padome saskata jaunu apsūdzības materiālu manā runas daļā par tiesas spriešanu suverēnās tautas vārdā un no vienas puses pareizi atzīst, ka „aizstāvis nav gribējis apšaubīt tiesas legalitāti”, bet no otras puses, ka „pieminot savā runā tiesnešus, kuri suverēnās tautas vārdā spriež tiesu un saistot to ar jauno iekārtu etc., zv. adv. Zāmuēls rīkojies peļami un netaktiski”. Es vismaz pie labākās gribas šos abus slēdzienus nevaru loģiski saskaņot. Bez tam jau no manas runas teksta var viegli pārlicināties, vai tāni ir atrodams jēl mazākais aizrādījums uz tiesas nelegalitāti. 3) Nedz Palātas prokurors savā protestā, nedz arī Palāta savā lēmumā neatsaucas uz mana citāta nepareizību, prokurors arī nemin tiesas legalitātes apšaubīšanu, bet Palāta jau runā par šai ziņā no manis pielaistu netaktību. Jāņem vērā arī prokurora atsauce uz tādu subjektīvu un juridiski netveramu faktoru kā „runas uztveri un novērtējumu, kuru tai bija devis Tiesas priekšsēdētājs”, 4) Palāta savukārt izvērza jaunu apsūdzības punktu sakarā ar maniem paskaidrojumiem Padomei un Palātai, ka es jau agrākās pārkonkrustiešu lietās esmu pēc būtības izteicis tos uzskatus, kurus aizstāvēju Palātā Leimaņa lietā. Agrāko runu teksti Palātai nav iesniegti, un par šām runām es pie atbildības neesmu saukts, tātad arī nepiekrītot manam viedoklim, ka apgabaltiesas sēžu priekšsēdētāju un prokuroru manu runu vērtējumam var būt precedenta nozīme šai lietā, Palāta nekādā ziņā nevarēja man inkriminēt šās runas kā disciplinārpārkāpumu, 5) Palāta atzīst, ka „atkārtoti uzstājoties ar runām par Valdības nākšanu pie varas ar noziegumu, Zāmuēls nevarēja

nenovest arī organizācijas „Pērkoņkrusts” dalībniekus pie maldīgas pārliecības, ka viņu ricībā zināmā mērā apšaubāms pat noziedzīga nodarījuma sastāvs, un neraugoties uz to, tiesa soda viņus ar ļoti bargiem sodiem”. Te Palāta pilnīgi ignorē manas runas tekstu. Es aizrādīju, ka „nedomāju ar pieri caur sienu skriet. Es zinu, ka tiesa ir agrākās lietās atzinusi „Pērkoņkrustu” par noziedzīgu organizāciju, atzinusi arī, ka „Pērkoņkrusta” biedru darbībā saskatāms bruņotas varas pielietošanas nodoms” (5.lp.). Bez tam jāņem vērā, ka arī agrākās lietās aizstāvji pa lielākai daļai apstrīdēja 71.p. piemērošanu „Pērkoņkrustam” un to pašu – kaut aiz citiem vēl radikālākiem motīviem – darīja Palātas sēdē apsūdzētais Ratnieks un viņa aizstāvis. Beidzot, apsūdzēto un arī manu personīgo viedokli Tiesas lēmumi agrākās lietās nevar satricināt, jo katrai lietai ir sava nokrāsa. Pēc tam kad „Pērkoņkrusts”, pat pēc Politiskās pārvaldes ierēdņu liecības Sirmoviča lietā apgabaltiesā, skaitījās kā galīgi likvidēts, tie bijušie „Pērkoņkrusta” biedri, kas tagad apvienojās jaunai darbībai, varēja rīkoties pēc jauniem principiem un ar citiem taktikas paņēmieniem, kā to st.c. paskaidrojis Andrejs Švēde savā apelācijas sūdzībā.

Mans nodoms tiešām bija ar norādījumu uz 15.maija notikumu juridisko raksturu un uz tiesnešu pienākumu spriest tiesu suverēnās tautas vārdā, t.i., neatkarīgi no Valdības attiecībām pret apsūdzētiem, panākt viņiem vismaz soda mīkstināšanu līdz tiem apmēriem, kādos tie bija uzlikti apsūdzētiem agrākās lietās (spaidu darbu resp. pārmācības nama ar tiesību zaudēšanu vietā pārmācības namu uz ilgākais 2–3 gadiem bez tiesību zaudēšanas), 6) Palāta grib izmantot analogo Hillersona lietu, uz kuru es biju atsaucies, kā argumentu pret mani, jo tanī, lūk, bijusi ierosināta kriminālvajāšana. – Pareizi, bet tamdēļ jau es arī runāju par analogiju tikai attiecībā uz jautājumu par aizstāvja runas brīvības ierobežošanu. Otrkārt, neraugoties uz to, ka pret Hillersonu bija ierosināta kriminālvajāšana par aicināšanu uz sacelšanos pret cara varu, kamēr pret mani ievadīta tikai disciplinārlieta uz dažādiem pamatiem, ar Hillersonu solidarizējās visa Krievijas advokatūra aizstāvja runas brīvības jautājumā. Tātad Palātas slēdziens nepareizs un nevietā, un 7) apsūdzības stūra akmens tomēr ir un paliek, sākot no Palātas priekšsēdētāja paziņojuma un turpinot ar Padomes lēmumu, prokurora protokolu un Palātas lēmumu, mans citāts no Mīnca grāmatas. Par to es atļaušos tuvāk izteikties savas sūdzības principiālā daļā.

Bet iepriekš man jāpakavējas pie jautājuma, vai un ciktāl man ir tiesība pārsūdzēt Palātas spriedumu uzraudzības kārtībā.

Bij. Krievijas Tiesu iekārtas lik., 1864.g. izd. 291.p., bija paredzēta Tiesu palātu galīgu lēmumu disciplinārlietās pārsūdzība kasācijas kārtībā. Ar 1885.g. 20.maija novellu šis likuma pants atcelts, bet Tiesu

iekārtas lik. 377.p. netika attiecīgi papildināts, ka Palātu galīgie lēmumi disciplinārlietās nav pārsūdzami. Sakarā ar to bij. Krievijas Senāta Apvienotā sapulce ar 1886.g. Nr. 7 spriedumu paskaidroja, ka zvērināti advokāti nevar iesniegt kasācijas sūdzības par Palātu galīgiem lēmumiem disciplinārlietās. Tiesu iekārtas lik. 280.⁶⁴p. 1935.g. red. attiecībā uz šiem lēmumiem papildināts ar vārdiem „un nav tālāk pārsūdzami”. Tātad jāpieņem, ka papildinājums attiecas tikai uz pārsūdzību kasācijas kārtībā. Krievijas Senāta I un Kasācijas dep-tu Apvienotā sapulce vairākkārt atzinusi, ka zvērinātiem advokātiem saskaņā ar Tiesu iekārtas lik. 250.p. ir tiesība pārsūdzēt Palātu galīgos lēmumus disciplinārlietās tieši Senāta I un Kasācijas dep-tu Apvienotai sapulcei uzraudzības kārtībā (Sen. I un Kasācijas dep-tu Apvienotās sapulces spriedumi no 1895.g. 4.maija Nr. 14 Tieslietu Ministrijas Žurnāla 1898.g. Nr. 2, 268.lp. un no 1905.g. 15.decembra Nr. 346, sk. П.С.Ципкинъ, Свод законоположений о присяжной и частной адвокатуре, Петроградъ, 1916 г., 108.lp.). Tā kā bij. Krievijas Tiesu iekārtas lik. 250.p. pilnīgi atbilst mūsu Tiesu iekārtas lik. 174.p. un pēdējais nav nedz atcelts, nedz grozīts arī sakarā ar Tiesu iekārtas lik. 280.⁶⁴p. papildinājumu 1935.g. redakcijā, tad nevar būt šaubu, ka man ir tiesība pārsūdzēt Zvērinātu advokātu padomes un Palātas lēmumus uzraudzības kārtībā.

Proti, Padome un Palāta ir nepareizi izlēmušas vairākus principiālus jautājumus:

[1] Palāta p. g. 18.oktobra sēdē nolēma manas runas saturu paziņot Zvērinātu advokātu padomei. Sakarā ar to Palātai vajadzēja ierakstīt vai nu vispārējā, vai atsevišķā sēdes protokolā man inkriminētos teicienus, priekšsēdētāja piezīmes un manas atbildes. Izrādās, ka nekāds protokols šai virzienā sastādīts nav un sēdes protokolā nav pat ierakstīts lēmums par disciplinārlietas ierosināšanu. Tātad pārkāpti skaidri un tiesas praksē līdz šim attiecīgos gadījumos vienmēr piemēroti Kriminālprocesa lik. panti, uz ko norāda arī Padome. Nelikumīgā Palātas rīcība ir turpinājusies arī vēlāk, caurskatot p. g. 19.decembrī manus papildinājumus pie sēdes protokola. Kaut gan šie papildinājumi attiecās uz priekšsēdētāja piezīmēm pa manas runas laiku un tie bija nozīmīgi tiklab no manas disciplinārlietas, kā arī no Leimaņa iesniedzamās kasācijas sūdzības viedokļa, tomēr Palāta papildinājumus pēc būtības nav pārbaudījusi, jo „saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 832.p. 6.pk. tiesas sēdes protokolā ierakstāms tikai par tiesas darbiem”. Tātad vienkārt, tā tiesas rīcība, ar kuru liegts vārds apsūdzētā aizstāvim zināmā jautājumā, resp. pārtraukta viņa runa, sakarā ar kuru ierosināta pret viņu disciplinārlieta, pēc Palātas domām, nav tiesas darbība Kriminālprocesa lik. 823.p. 6.pk. izpratnē!

Par šo Palātas blakus lēmumu kasācijas sūdzība, saskaņā ar Senāta krim. kasāc. dep. spriedumu no 1932.g.Nr.668, nebija iespējama.

Trūkstošu Palātas protokolu nevar atvietot nedz priekšsēdētāja vienpusīgi pēc subjektīvās uztveres sastādītais paziņojums Padomei, kura saturu nav apstiprinājuši nedz sekretārs, nedz pārējie tiesneši ar attiecīgu likumā paredzētu aktu, nedz arī manis rekonstruētais runas teksts. Pēdējais gan visumā atbilst runas saturam, jo sastādīts pēc manās rokās atrodošās dispozīcijas. Tomēr, vienkārt, ir ievērojami saīsināts un, otrkārt, neatspoguļo absolūti pareizi priekšsēdētāja piezīmes un jautājumus un manas atbildes, jo attiecīgie notikumi manā dispozīcijā, protams, nebija un nevarēja būt paredzēti. Kā paruna saka, grēks dzemdē grēku. Trūkstot oficiāli apstiprinātam apsūdzības materiālam, Padome runā vairākkārt par „pārpratumiem”, kurus varēja radīt mana runa, pie kam neņem vērā, ka manas agrākās līdzīga satura runas nekad un nekur pārpratumus nav radījušas un ka arī Padomes un Palātas izvirzītā jautājumā par tiesas legalitāti (ko es faktiski ne ar vienu vārdu ne tieši, ne netieši neesmu skāris) priekšsēdētājs man nekādu piezīmi nav taisījis. Tā kā viņš ar piezīmēm vispār neskopojās, tad taču skaidrs, ka arī ja šai ziņā es būtu kaut netieši izteicis kādas šaubas, viņš būtu mani noeksaminējis par manām attiecībām pret tiesu, kā viņš to darija, jautājot man par manām attiecībām pret „Pērkoņkrustu” un Politisko pārvaldi. Tātad, trūkstot protokolam, Padome taisa subjektīvus, uz faktiem un manas runas tekstu nepamatojamu slēdzienu, ko vēlāk atkārtu Palāta sava lēmuma vēsturiskā daļā. Vēl tālāk iet prokurors, motivējot savu protestu, starp citu ar to, ka Padome pilnīgi atmetusi šīs runas uztveri un novērtējumu, kādu tai bija devis tiesas priekšsēdētājs, tātad operē ar tādu juridiski netveramu faktoru kā priekšsēdētāja subjektīvo uztveri. Piemetinu, garām ejot, ka prokuroram vispār nav iemesla sūdzēties par Padomes labvēlību pret mani, kā redzams no mana paskaidrojuma Palātai (8.–9.lp.).

Beidzot, jau agrāk minētie preses orgāni, kaut arī pēc mana ieskata ļaunticīgi, nosoda mani kā valsts ienaidnieku, kaut gan es pēc visas savas pagātnes, kā viens no valsts dibinātājiem un veidotājiem, nevaru būt valsts ienaidnieks. Bet šie preses orgāni, pie atbildības saukti, droši atsauksies uz priekšsēdētāja paziņojumu Padomei, it kā es būtu izteicis gatavību *en bloc* parakstīt „Pērkoņkrusta” noziedzīgo programmu. Pie tam no manas runas teksta skaidri redzams, ka esmu atzinis tikai „Pērkoņkrusta” saimnieciskās un nacionālās, nevis destruktīvās politiskās prasības. To pašu apliecinātu arī vajadzības gadījumā manis uzdotie liecinieki. Bet Padome viņu pratināšanu noraidīja aiz motīviem, kuri nav pārliecinoši. Jo liecinieki pielaižami arī disciplinārlietās (Tiesu iekārtas lik. 280.⁶⁰p.). Katrā ziņā visi subjektīvie prātojumi par to, ko es gribējis izteikt vai manas runas pārprasānas iespējamība atkristu, ja būtu sastādīts likumīgā kārtībā protokols attiecībā uz visu incidentu un Padome būtu to pieprasījusi saskaņā ar jau minēto 280.⁶⁰p. Ja es nebūtu

iesniedzis savas runas tekstu, tad vispār tās iztīrīšana nebūtu faktiski iespējama. Būdams pārliecībā, ka man neko peļamu nevar pārnest, es nācu apsūdzētiem tieši pretim, rekonstruēdams runu, un neliedzos arī dot sīkus un izsmēļošus paskaidrojumus sakarā ar runas tekstu. Tagad es piedzīvoju, ka no šā mana paša sniegtā materiāla Padome un Palāta kaļ jaunus pret mani vērstus apsūdzības punktus, kā no manas sūdzības vēsturiskās daļas redzams.

Tātad es atrodu, ka Palāta nav izpildījusi Kriminālprocesa lik. skaidrus esenciālus noteikumus par tiesas sēdes protokola sastādīšanu, b) izpildot savu blakus lēmumu par manas runas satura paziņošanu Padomei, viņai, Palātai, vajadzēja arī iesniegt ar protokolu fiksētus, man inkriminētus izteicienus un c) Padomei vajadzēja atstāt bez sekām Palātas priekšsēdētāja vienpusīgu, ar autentisku protokolu neapstiprinātu paziņojumu.

[2] Palāta atrod, ka prokuroram ir tiesība pārsūdzēt Padomes lēmumu pēc Tiesu iekārtas lik. 280.⁶²p. II d. un 280.⁶¹p. burtiskas (pasvītrojums mans) izpratnes. Tiešām, arī bij. Krievijas Senāta uzskats bija, ka prokurors var iesniegt protestu pret visiem Padomes lēmumiem disciplinārlietās neatkarīgi no soda mēra (Apv. sapulces spriedums no 1886.g. Nr. 7). Bet vai šis uzskats atbilst Tiesu iekārtas lik. un Kriminālprocesa lik. garam?

Senāta Apvienotā sapulce savā 1938.g. 10.maija spriedumā Nr. 14 atzinusi, ka, ja uz Tiesu iekārtas lik. 344.p. 1. un 2.pkt. dibinātie spriedumi „ir galīgi un nepārsūdzami privātpersonām, tad partu procesuālais vienlīdzības princips prasa, lai šī spriedumu nepārsūdzamība būtu saistoša arī prokuratūrai”. Šis Senāta spriedums gan pieņemts sakarā ar kādu konkrētu privātdokāta lietu, bet procesa pamata princips, kuru pasvītro Senāts, taču būtu piemērojams visās lietās. Šai ziņā speciāli likumi, tātad arī likums par zvērinātu advokātu atbildību, būtu saskaņojami ar kriminālprocesa pamata tēzēm. Izņemot, ja likumdevējs būtu noteikti deklarējis atkāpšanos no zināmās pamata tēzes. Tiesu iekārtas lik. 280.⁶¹p. gan paredz visu Padomes lēmumu norakstu piesūtišanu prokuroram un 280.⁶²p. II d. – prokurora tiesību protestēt pret šiem lēmumiem, bet nenosaka, ka šī protesta tiesība paliek viņam arī tais gadījumos, kad sodītais Padomes lēmumu nevar pārsūdzēt (280.⁶²p. I d.). Ja tā, tad partu vienlīdzības princips prokurora protestu manā lietā nepieļauj.

Palātas mēģinājums saskaņot partu vienlīdzības principu ar prokurora tiesību paplašinošu un zvērinātu advokātu tiesību ierobežojošu tulkojumu nav pārliecinošs. Apsūdzētam taču vienalga, vai prokuroram piešķir parta vai tikai uzraudzības tiesību, vienalga,

vai prokurors nodod savu atzinumu Padomei vai ne. Arī apsūdzētā ierašanās Padomes sēdē nav obligatoriska, un Padome skata disciplinārlietas parasti cauri apsūdzētā prombūtnē, bez tam izšķirība prokurora funkcijās, kuru pieņem Padome, likumā tieši nav paredzēta un, pēc manām domām, arī no tā neizriet (sk. Tiesu iekārtas lik. 178.p.).

Beidzot, Palāta pat nemēģina paskaidrot, kamdēļ zvērināti advokāti, pretēji arī tagadējās Valdības proklamētam principam: „Viens likums, viena taisnība visiem”, būtu savās procesuālās tiesībās, salīdzinot ar privātdavokātiem, ievērojami ierobežojami.

Kādas ir šādas likuma tulkošanas praktiskās sekas? Prokurors iesniedzis protestu par Padomes lēmumu galvenā kārtā attiecībā uz citātu no Minca grāmatas, prasot soda paaugstināšanu. Bet viņš nemaz neizsakas par lēmuma pareizību un soda piemērotību pārējās lēmuma daļās. Arī Palāta ne vārdu nemin par tiem iebildumiem, kurus es esmu cēlis pret Padomes nelōģiskiem vai faktiem neatbilstošiem motīviem. Tātad izriet, ka Padomes lēmums, ar kuru man uzlikts sods, jautājumos, kur nevar pat saskatīt disciplinārpārkāpuma pazīmes, pēc prokurora un Padomes uzskatiem, tomēr stājas spēkā un kā manis nepārsūdzēts un nepārsūdzams nav pārbaudāms pat sakarā ar prokurora protestu.

[3] Tālāk kļiedzošais – kā varu ar zināmu tiesību teikt – jautājums par citātu no Minca grāmatas. Vispirms jāaizrāda, ka par šo citātu es pat neizpelnījos piezīmi no priekšsēdētāja, kas taču būtu, pēc manām domām, nepieciešams priekšnoteikums disciplinārlietas ierosināšanai. Katrā ziņā šo citātu priekšsēdētājs tiesas sēdē kā peļamu neatzina un atsaucās uz to tikai vēlāk savā paziņojumā Padomei.

Ka aizstāvis savā runā drīkst citēt autoritātu domas no viņu rakstiem, to, protams, principā nenoliedz ne Padome, ne Palāta. Pēdējā un, šķiet, arī prokurors nav pievienojušies Padomes acīmredzamam nepareizam slēdzienam, it kā es būtu Minca tēzes citētājs nepareizi. Bet vienā ziņā Palātas priekšsēdētājs, Padome, prokurors un Palāta ir vienisprātis, proti, ka citāts bijis nevajadzīgs, pat bez sakara ar pārējo runas daļu un skāris Valdības cieņu.

Ka aizstāvja ne vien tiesība, bet arī pienākums ir skart Valdības rīcību, ja tā ir nepareiza, kritizēt pat likumu, ja tas netaisns vai dzīves prasībām nepiemērots, to vairākkārt atzinušas bij. Krievijas advokātu padomes, uz kuru tēzēm es atsaucos savā paskaidrojumā Padomei. Galvenais, ko šās tēzes prasa – lai aizstāvis neatkāptos no patiesības. Ka es pareizi esmu kvalificējis 15.maija aktu kā apvērsumu un tātad no Sodu lik. viedokļa kā noziegumu, to Padome neapstrīd. To, šķiet, saprot arī katrs nejurists. Un tomēr patiesa vēsturiska fakta pieminēšana resp. juridisks vērtējums šinī konkrētā gadījumā būtu disciplinārpārkāpums?

Mans nolūks būtu aizskart Valdību ar šādu rīcību? Jā, atbild Palāta, jo „pastrādāta nozieguma atgādināšana bez vajadzības (pasvītrojums mans) ir ne tikvien peļama, bet zināmos apstākļos arī kriminālvajāšanas ceļā sodāma (sk. Sen. 1929.g. 30.apr. spriedumu Berlina lietā)”. Pareizi, to Senāts kā blakus – ne galveno – motīvu izteicis savā spriedumā. Bet kāda šē saskatāma analogija? Ja kāda persona noziegusies pret Sodū likumu, tiesa viņu sodījusi un viņa sodu izcietusi, tad, protams, ir nepareizi ir no ētikas, ir no pareizi izprasta Sodū lik. 537.p. viedokļa viņu vēl pazemot, atgādinot noziegumu un sodu, jo savu vainu šī persona sabiedrības acīs jau izpirkusi. Bet vai mūsu prokuratūra un tiesu iestādes ir pat domājušas par kriminālvajāšanas uzsākšanu pret 15.maija apvērsuma rīkotājiem? Gan otrādi, sabiedrības liela daļa, pavisam nerunājot par presi, izceļ un sumina šo notikumu kā epohālu un ģeniālu aktu. Tiesu iestādes savos spriedumos pārkonkrustiešu lietās pilnīgi noklusē apsūdzēto un viņu aizstāvju 15.maija notikumu vērtējumu (sk., piemēram, Palātas motīvus Leimaņa u.c. apsūdzības lietā attiecībā uz Ratnieka apelācijas sūdzību). Un Padome, tā zina gan runāt par tiesas spriedumu ievadformulas „svētumu”, kuru nedrīkst profanēt, bet par šās formulas pirmavotu, par valsts Satversmi, par kuru toreizējais valsts prezidents nodevis zvērestu un kura ar 15.maija aktu ir vismaz zināmās daļās atcelta – runā vismaz man nesaprotamu valodu (sk. mana paskaidrojuma Palātai 2.lp.).

Palāta atzīst – vismaz netieši – ka esmu runājis patiesību par 15.maija notikumiem, bet atkārtojis to vairākās runās „bez vajadzības”. Jo ar agrākiem tiesas spriedumiem mans arguments atzīts par nederīgu. Ja kāda tiesa jau agrāk būtu apsvērusi šo argumentu un noraidījusi jebkāda salīdzinājuma iespējamību starp 15.maija sekmīgi izvesto apvērsumu un pārkonkrustiešu nesekmīgo mēģinājumu gāzt tagadējo Valdību, tad, jādōmā, es būtu savu runu attiecīgi grozījis un aprobežojies ar tiesas apsvērumu atspēkojumu. Jo arī spēkā gājušo spriedumu motīvi apsūdzētam nebija saistoši jaunā lietā. Ar citātu no Minca grāmatas es gribēju panākt no Palātas tiešu un skaidru atbildi: Vai ir pamats ievērojami paaugstināt – salīdzinot ar agrākiem spriedumiem – Leimanīm sodu par Valdības gāšanas mēģinājumu, ja ņem vērā, ka ar Satversmi garantētā valsts iekārta gāzta nozieguma ceļā, kas vēl līdz šim laikam nav amnestēts? Ja zvērinātam advokātam jāievēro Tiesu iekārtas likumi savā runā, tad taču arī katrai tiesas iestādei, kura spriež tiesu suverēnās tautas vārdā, jāņem vērā Satversme kā visas valsts taisnības un tiesas pamats. Ja, Satversmi aizskarot, var iegūt godu un slavu, bet, Satversmes aizskaršanu pieminot, aizstāvības runā izpelnīties bargu disciplinārsodu, tad tas nozīmē – piemērot vienu taisnības mērauklu apvērsuma izvedējiem, otru mērauklu – zvērinātam advokātam – aizstāvīm.

Palāta vēl atrod, ka, atkārtoti kvalificējot 15.maija notikumu kā noziegumu, es nevarēju nenovest Pērkonkrusta dalībniekus pie pārliecības, ka viņu rīcībā zināmā mērā apšaubāms pat nozieguma sastāvs. Uz to es devu attiecīgu atbildi jau sūdzības 8.lp. Te es gribu vēl pieminēt, ka arī no politiskā un lietderības viedokļa arī rūgta patiesība ir un paliek vislabākās zāles. Pie kā, jautāšu, var novest tāda noklusēšana, svārstīšanās vai pat sumināšanas taktika, runājot par 15.maija notikumiem, uz kuru augšā norādīju?

Pieņemsim, ka tiks izstrādāta un tautas sankcionēta jauna Satversme. Tā paaudze, kas piedzīvoja 15.maiju, būs „klausījusies vēstures soļos”. Gāzta ir vecā iekārta, laužts bij. prezidenta zvērests Satversmei. Bet neviena valsts iestāde, amata vai privāta persona nav prasījusi suverēnās tautas tiesību atjaunošanu tiesas vai tautas nobalsošanas ceļā. Apvērsuma ideologs prof. Dišlers ļoti saudzīgā formā runā tikai par norēķina došanu tautai. Ar vārdu sakot, uz visas līnijas triumfē ne taisnības, bet varas princips. Tātad var rasties goda un varas kāras personas, kas gāž arī jauno Satversmi, jo kamdēļ viņiem būtu liegts tas, kas atļauts citiem. Viss atkarājas tikai no apstākļu konstelācijas, ja tā dod izredzes uz panākumiem. Uzvarētāju jau netiesā (sk. minēto vietu Minca grāmatā).

Tātad nepareizs 15.maija notikumu vērtējums „nevar nenovest nākamos revolucionārus pie pārliecības” – runājot ar Palātas vārdiem manā lietā – „ka viņu rīcībā zināmā mērā apšaubāms pat noziedzīga nodarījuma sastāvs”.

Tamdēļ apvērsuma aizstāvjiem būtu jāieņem cits, uz vēstures patiesību un Satversmi dibināts viedoklis. Un pirmā kārtā arī prokuratūrai, tiesai un advokātiem kā taisnības karotājiem un aizstāvjiem. Pie lieliem vēstures notikumiem jāpieiet ne ar šauro Sodu likumu (vai Civillikumu, kā to dara prof. Dišlers) mērauklu vien. Jo *salus publica suprema lex esto!*⁴ Apvērsums izvests – neapšaubāmi. Pēc Sodu lik. tas – tāpat neapšaubāmi – ir noziegums. Bet šis noziegums bija – pēc apvērsuma izvedēju domām – vajadzīgs pašas tautas labā. To var atzīt tikai pati tauta. Tamdēļ jādod arī tautai iespēja izteikties par viņas labā izvesto apvērsumu un kara stāvokļa ieviešanu. Un tad tauta organizētā veidā nodos savu atzinumu, vai zināmais vēsturiskais akts ir atradis savu attaisnojumu, un ja tam būtu piemērojami Sodu likumi, amnestējams. Ja jau tagad Padome, prokuratūra un Palāta anticipē tautas sankciju 15.maija aktam un neatļauj pat izteikt domas par šā akta sodāmību, kaut ar ierobežojumu „kamēr tas nav amnestēts”, tad tas nevar Valdības prestižu stiprināt. Drīzāk gan var teikt par Palātas motīvu, ka noziedznieku nedrīkst saukt par noziedznieku, attiecinot to uz 15.maija akta autoriem, ka tas tieši „skar Valdības cieņu”.

⁴ Sabiedrības labums ir augstākais likums – lat. val.

Veļ nesen Itālijas diktators Musolini savā runā atzina, ka Itālijā un Vācijā nodibinājušās valdības revolucionārā ceļā. Tātad viņam nenāk ne prātā liegt vēsturiskus faktus, kurus viņš un arī Vācijas vadonis Hitlers pieskaita sev kā nopelnus un kurus vācu tauta un Itālijas karalis jau sen ir sankcionējuši. Ja pie mums daudzi kautrējas lietot attiecībā uz 15.maija notikumiem nosaukumu „revolūcija”, tad tas notiek aiz pārpratuma. Vārdi un nosaukumi jau nevar grozīt faktu būtību un notikumu loģiku, un nekāda dialektika, nekādi sofismi nevar apslēpt patiesību, lai cik „autoritatīvi” pēc sava amata būtu attiecīgie vēsturisko faktu interpreti. Katrā ziņā viņu interpretācija nevar nākt par labu ne valstij, ne Valdībai. Arī ne taisnības principam. Padome, piemēram, vairākkārt man pārmet runas saturu tamdēļ, ka tā turēta atklātā tiesas sēdē (lēmuma 8.lp.). Tātad patiesību nedrīkst teikt atklātā tiesas sēdē, bet gan aiz slēgtām durvīm, ja šī patiesība kādai autoritātei nepatīkama. Te Padome patiesi pārprot „aizstāvja tiesības un pienākumus”.

[4] Cara laikā cenzori lasīja cenzējamās grāmatas un laikrakstus ar sevišķu centību, meklējot tanīs arī apslēptās ķeceriskās vai noziedzīgas domas, t.i., lasīja ne vien tiešo tekstu, bet arī „starp rindām”. Līdzīgu likteni piedzīvojusi mana runa, kas pa daļai redzams no Palātas motīviem (attiecībā uz pārkonkrustiešu ietekmējumu), bet sevišķi spilgti parādās Padomes lēmuma motīvos. Cik tur nav aizrādījumu uz neskaidrībām manā runā, uz pārpratumu iespējamību, uz „riskantiem” izteicieniem, uz neuzmanību, nolaidību, nekorektību, šķietamu autoritātu apšaubīšanu, pārlicēģu teoretizēšanu u.t.t. Lietas apstākļu un dalībnieku nepazinējam, lasot Padomes spriedumu, būtu jādomā, ka uzstājies aizstāvis – pirmziemnieks, kas spēlējis traģikomisku lomu un kuram Padome, pareizāki – viņas loceklis – referents, tagad „*lasa levitus*”⁵, dod apsvērtus un labus padomus, kā aizstāvēt apsūdzēto krimināllietā.

Man šķiet, ka šāda pieeja aizstāvja runai, kas iesniegta Padomei ievērojami saīsinātā un rekonstruētā veidā un bez tam turēta ar Palātas priekšsēdētāja piezīmēm un pārtraukumiem sakarsētā atmosfērā, lietā, kurā, pēc Padomes domām, jau pirms sēdes bijusi paredzama vārgu jautājumu iztirzāšana, ir principā nepieņemama. Būs grūti atrast tādu aizstāvju runu politiskā lietā, kurai cits kolēģis bez ierunām piekristu. Katram aizstāvim taču savs temperaments, sava taktika, sava sistēma, apstākļu un pierādījumu vērtējums atkarībā no viņa politiskā virziena, un dot piedzīvojušam juristam norādījumus, kā viņam vajadzēja, kā nevajadzēja runāt un rīkoties, ir absolūti neražīgs darbs. Aizstāvja galvenais soģis un kontroles aparāts ir viņa sirdsapziņa un nevis disciplinārtiesas locekļa – referenta prātojami par to, kā vajadzēja konkrētā lietā aizstāvēt. Nekādus „saistošus noteikumus” Padome šai ziņā nevar radīt, ja aizstāvis nav grēkojis ne pret patiesību, ne likumu, ne ētiku.

⁵ Atbrīvots no pienākumiem – lat. val.

Pēc tam kad es esmu lasījis Padomes referenta sastādīto manas runas negatīvo kritiku, man, gribot negribot, jārunā arī par sevi.

Tiesas un tātad arī disciplinārtiesas sprieduma mērķis ir taču ne vien represija, bet arī noziedznieka labošana. Ka es un, jādūmā, arī dažs labs no maniēm kolēģiem neuzstāsimies vairs krimināllietās, kuras tieši vai netieši var skart tagadējās Valdības cieņu vai pretīžu, tas jau skaidrs pats par sevi. Šai ziņā dažiem pārkonkrustiešiem bija piedzīvojumi jau pirms manas disciplinārlietas (sk. mana paskaidrojuma Padomei 4.lp.). Tātad pirmais soda mērķis ir sasniegts. Bet otru – labošanas – mērķi Padomes lēmums – vismaz attiecībā uz mani – gan nekādā ziņā nesasnies, man par kaunu jāatzīstas. Nodarbodamies kā praktisks jurists vairāk nekā 40 gadus, esmu mācījies no augstas markas juristiem un arī pats skolojis jaunus juristus, kuri ieņem vai ieņēmuši augstus amatus tiesā resp. administrācijā (arī tagadējās Palātas priekšsēdētājs bija mans līdzstrādnieks Satversmes sapulces komisijā, kuru es vadīju) un mani kolēģi vairākkārt man ir izteikuši savu uzticību un atzinību manai darbībai. Padomes lēmuma novērtējumu es jau sniedzu Palātai, un man arī tagad, pēc Palātas lēmuma, nav iemesla no šā novērtējuma atteikties. Arī Palāta savukārt nav pievienojusies dažiem Padomes, pēc mana ieskata, neapšaubāmi nepareiziem vai neloģiskiem slēdzieniem (sk. šās sūdzības 7.lp.). Tamdēļ Padomes negatīvā atsauksme par manu runu nevar mani ietekmēt. Pavisam lieki runāt par to, ka tiklab no kolēģiem, kā arī lietas dalībniekiem esmu saņēmis pretējas atsauksmes.

Jau prokurors savā protestā raksta, ka, ja es esot pielaidis neuzmanību, tad „rupju” neuzmanību (kura, kā zināms, pielīdzināma *dolus'am* 17). Padome, atkārtoti runādama par pārpratumiem, kurus varēja radīt mana runa, un ņemdama savā apsardzībā vairākkārt min. preses orgānus, kas arī it kā „pārpratuši” mani, un sodīdama mani par neuzmanību un pārpratumu radīšanu, spēlē zināmā mērā cenzora lomu, kas saskatījis kādā rakstā ļaunu tendenci (šīni gadījumā pret Valdību). Tātad mans aizrādījums, ka esmu kā Finanšu ministrijas juriskonsults devis Nacionālai valdībai lojalitātes parakstu un viņas grēkus pieminējis tikai, lai atvieglotu apsūdzēto sūro likteni, nav atradis dzirdīgas ausis. Pie tam pati Padome atzīst, ka jau apelācijās „ļoti asā formā aizskarti tie paši jautājumi, par kuriem runāja zvērināts advokāts Voldemārs Zāmuēls”. Ja tā, taču nevar man pārņemt neuzmanību – vai kā prokurors netieši izsakās – pat ļaunprātību.

Ja es patiesi būtu nedibināti, nevajadzīgi un ļaunprātīgi skāris Valdības cieņu, tad taču ir Palātas, ir prokuratūras pienākums bija ierosināt pret mani kriminālvajāšanu (kaut arī ne uz Palātas citētā Senāta sprieduma pamata). Bet, tā kā pēc mana ieskata nav neviena konkrēta apstākļa, uz kura varētu dibināt tādu apsūdzību, tad es

neticu, vai mani vispār varēja nodot tiesai. Disciplinārlietā turpretim ir Padome var gari un plaši izrunāties par pārpratumu radišanu, par kuru man uzliekama disciplinārbildība, ir prokuros var atsaukties uz nepārbaudītu priekšsēdētāja „uztveri”, ir Palāta – uz manām agrāk turētām runām, par kurām disciplinārvajāšana nav pat ievadīta.

Aiz visiem šiem iemesliem es atrodu, ka disciplinārsoda uzlikšana par aizstāvja runu, kuru Padome zina novērtēt „tikai no neuzmanības, pārpratumu vai beztaktības viedokļa, pieņemot *a priori* kā „leitmotīvu” aizstāvja naidīgu noskaņojumu pret Valdību, nevis vēlēšanas aizstāvēt apsūdzēto ar pēc Padomes domām „riskantu” (lasi: drošu, atklātu) vārdu, nozīmē ne vien apgrūtināt, bet zināmos gadījumos pat darīt neiespējamu aizstāvja pienākumu pamatīgu un sekmīgu izpildišanu.

Sods, kuru uzliek aizstāvim disciplinārā kārtībā, var būt smagāks, nekā krimināltiesas uzliktais sods. Bez tam sekmīgi aizstāvēties disciplinārlietā var būt nesamērojami grūtāk nekā krimināllietā, sevišķi ņemot vērā prokurora neaprobežotās pārsūdzības tiesības, ja tās atzītu arī Senāts.

Ļauno gribu vajag sodīt, ciktāl tā parādās objektīvi pierādāmā apsūdzētā darbībā. Bet viņu nevar sodīt arī disciplinārlietā, pieņemot šādu ļaunu gribu vai lasot to starp rindām.

Kriminālprocesa un Sodū likumu pamata principus nedrīkst aizskart arī disciplinārtiesa. Bet Padome un Palāta to ir darījušas.

[5] Uzraudzība par tiesu iestādēm nosprauž plašākas robežas nekā kasācijas kārtībā. Senāta Apvienotā sapulce saskaņā ar Tiesu iekārtas lik. 172. un 174.p. var noskaidrot viņai padotas tiesas „nepareizu rīcību”, tāvad pārbaudīt vajadzības gadījumā arī lietu pēc būtības. Šāda pārbaude, pēc mana ieskata, ir nepieciešama, ja tiesa novirzās no principa: Viens likums, viena taisnība visiem. Nekādi politiski apsvērumi nedrīkst tiesu ietekmēt. Valdības prestižs, pareizi saprasts, neprasa un nevar prasīt privātu personu un aizstāvju tiesību ierobežošanu kriminālprocesā. Jo tiesiska valsts var pastāvēt tikai uz taisnības pamatiem, un taisnības princips nav dzīvē realizējams, ja apsūdzētam vai viņa aizstāvim liedz brīvu un patiesu vārdu tiesā.

Kā manā lietā tiklab Padome, kā Palāta ir likušas vadīties – apzināti vai neapzināti, tas nespēlē lomu – arī vai galvenā kārtā no politiska rakstura apsvērumiem, tas, šķiet, izriet jau no augšā teiktā. Tomēr no šī viedokļa mēģināšu aptvert visus apstākļus, kaut arī uz tiem būtu jau norādīts citā sakarībā: a) tieslietu ministrs Apsītis savā runā apgabaltiesu priekšsēdētāju un prokuroru apspriedē (V.V. 1937.g. Nr. 239) st. citu paskaidrojīs, ka „Tiesai vispār nevarētu būt citāda pieeja,

[6] Vēl man jāpakavējas pie prokurora lomas šai lietā: a) „Prokurors ir likumu aizsargs” (Tiesu iekārtas lik. 178.p.). Ņemot vērā Senāta Apvienotās sapulces paskaidrojumu (sk. šās sūdzības 12.lp.) un atzīstot, ka Tiesu iekārtas likumi attiecībā uz zvērinātu advokātu un privātdvokātu atbildību skar pilsoņu vienlīdzības principu likuma priekšā un prokurora plašākas tiesības zvērinātu advokātu disciplinārlietās skar partu vienlīdzības principu procesā, prokuroram vajadzēja no protesta atturēties arī tanī gadījumā, kad atzītu, ka Palātas attiecīgo likuma pantu tulkojums būtu pareizs. Jo prokurora pienākums nav izmantot apsūdzības labā netaisnu likumu, b) ja prokurors ir likumu aizsargs, tad viņam ir tiesība protestēt pat pret lēmumu, kas skar apsūdzētā likumīgās intereses. Tātad, izlietojot savas pārsūdzības tiesības, kas, pēc Palātas domām, man nebija, viņš varēja iesniegt protestu par Padomes lēmumu tai daļā, kurā viņa pretēji loģikai inkriminē man disciplinārpārkāpumus (sk. šās sūdzības 7.lp.) un c) prokurors, kā vācu juristi saka, ir procesa parts, bet nav partejisks. Ja tā, tad prokurors šinī lietā nedrīkstēja operēt ar tādu subjektīvu faktoru kā manas runas uztveri un novērtējumu, kādu tai bija devis tiesas priekšsēdētājs. Es vēl saprastu šādu motivējumu no viceprokurora puses, kas attiecīgā sēdē pats piedalījās un varēja manai runai sekot, bet ne pēdējais ir protestu iesniedzis. Tāpat kā agrākās lietās prokuratūras pārstāvji nav pat tiesas sēdēs cēlušies iebildumus pret manām tagad pēkšņi par ķeceriskām atzītām domām. Bet uz šādu man labvēlīgu „uztveri un novērtējumu” no amata biedru puses prokurors nekādu vērību nav griezis.

Man jāatvainojas par šķietami liekiem atkārtojumiem šai sūdzībā. Tie bija vajadzīgi, lai zināmus apstākļus un apsvērumus vērtētu no vairākiem viedokļiem.

Lūdzu izprasīt pirms šās lietas izlemšanas:

1) Palātas un Padomes aktis manā disciplinārlietā un 2) Tiesu palātas akti Jāņa Leimaņa apsūdzības lietā Sodu lik. 71.p.

Dibinādamies uz augšā teikto, lūdzu Senāta Apvienoto sapulci: Palātas lēmumu uzraudzības kārtībā atcelt.

Rīgā, 20.aprīlī
1939.g.

Zv. adv. [paraksts]
V.Zāmuēls